

СТАДІЇ ДОЗВІЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ З НАДАННЯ ДОЗВОЛУ НА УЗГОДЖЕНІ ДІЇ ЗА УЧАСТЮ ІНОЗЕМНОГО СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Пасічник В. В.,

*аспірант кафедри загальнотеоретичних та державно-правових дисциплін
Київського університету права
Національної академії наук України*

У статті автором виокремлюються стадії дозвільного провадження з надання дозволу суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні. Розкривається зміст виокремленої автором кожної стадії цього дозвільного провадження.

В статті автором виділяються стадії разрешительного производства по предоставлению разрешения субъекту хозяйственной деятельности Украины и иностранным субъектам хозяйственной деятельности или нескольким иностранным субъектам хозяйственной деятельности на согласованные действия в Украине. Раскрывается содержание выделенной автором каждой стадии данного разрешительного производства.

The author in his article identifies the stages of authorisation proceedings for granting permission of economic entity of Ukraine and foreign economic entity or several foreign economic entities to coordinated actions in Ukraine. The author reveals the content of each stage of the authorisation proceedings.

Ключові слова: органи Антимонопольного комітету України, стадії дозвільного провадження, узгоджені дії, рішення, адміністративна справа, суб'єкт господарської діяльності України, іноземний суб'єкт господарської діяльності.

Постановка проблеми. Як відомо, зовнішньоекономічна діяльність – це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, побудована на взаємовідносинах між ними та має місце як на території України, так і за її межами. Тобто це та господарська діяльність, яка здійснюється з іноземним елементом. При цьому суб'єкти господарської діяльності України, які планують разом з іноземними суб'єктами господарської діяльності придбавати й здійснювати реалізацію товарів (робіт, послуг) на території України, укласти між собою різні договори (угоди) у будь-якій формі щодо фіксації умов торгівлі, сприяти поліпшенню, удосконаленню виробництва, розподілу й поширенню продукції (товарів і послуг) на відповідних товарних ринках нашої держави, а також здійснювати іншу погоджену конкурентну поведінку на митній території України задля уникнення негативного впливу на український товарний ринок, обмеження економічної конкуренції та конкурентоспроможності вітчизняних виробників зобов'язані перед здійсненням спільних конкурентних дій, зокрема узгоджених дій, отримати відповідний дозвіл суб'єкта владних повноважень – відповідного органу Антимонопольного комітету України.

Задля надання останнього вищезазначеному суб'єкту владних повноважень необхідно здійснити певну адміністративно-процедурну діяльність, яка полягає в здійсненні розгляду заяви про надання дозволу на узгоджені дії (на зміни в узгоджених діях) в Україні (далі – «надання дозволу на узгоджені дії в Україні»), доданих до неї матеріалів (документів) та прийнятті відповідного рішення. Враховуючи зазначене, в умовах економічної інтеграції дослідження здійснення органами АМК України адміністративно-процедурної діяльності з надання дозволу на узгоджені дії в Україні є нагальним та актуальним.

Питанню, пов'язаному із дослідженням «стадій» як правової категорії в загальній теорії права приділяли увагу такі автори, як В.М. Горшенев та Н.М. Оніщенко. В сучасній науці адміністративного права стадіям адміністративного провадження (адміністративного процесу) присвячені численні наукові праці таких дослідників, як: В.Б. Авер'янов, С.М. Алфьоров, О.М. Бандурка, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.С. Гнатюк, Н.Л. Губерська, В.К. Колпаков, Т.О. Коломоець, О.В. Кузьменко, Ю.С. Педько, С.Г. Стеценко, М.М. Тищенко та інші.

Однак на науковому рівні дослідження вченими-адміністративістами сутності стадій дозвільного провадження з надання дозволу суб'єктам господарської діяльності України та іноземним суб'єк-

там господарської діяльності на узгоджені дії в Україні не проводилося. Лише в 2014 р. Т.О. Коломоєць, Т.Л. Філіповою в монографічній роботі «Адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції в Україні: теоретичний, нормативний та праксеологічний аспекти» та Т.Л. Філіповою в дисертаційному дослідженні «Адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції за законодавством України» була приділена увага питанню процедури надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання як різновиду дозвільної процедури у сфері захисту економічної конкуренції та її стадій [1, с. 86–99; 2]. Тому фактично порядок здійснення органами АМК України адміністративно-процедурної діяльності з надання дозволу суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні в сфері зовнішньоекономічної діяльності потребує додаткового дослідження, оскільки в основному детально регламентований лише в актах антимонопольно-конкурентного законодавства України, в яких самі терміни «стадія» та «дозвільне провадження» так і не вживаються.

Мета статті полягає у визначенні стадій дозвільного провадження з надання суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності дозволу на узгоджені дії в Україні органами АМК України, характеристики їх змісту.

Задля досягнення поставленої мети розв'язання потребують такі завдання: виокремити стадії дозвільного провадження з надання дозволу суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні; розкрити зміст кожної стадії дозвільного провадження.

Виклад основного матеріалу. Порядок здійснення органами АМК України адміністративно-процедурної діяльності щодо надання дозволу суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні визначається такими нормативно-правовими актами: Законом України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. [3], Положенням про порядок подання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання, затвердженим Розпорядженням Антимонопольного комітету України від 12 лютого 2002 р. № 26-р [4] (далі – «Положення про узгоджені дії») тощо.

Зауважимо, що вказані нормативно-правові акти поширюють свою дію на сферу зовнішньоекономічної діяльності, оскільки суб'єкти господарської діяльності України та іноземні суб'єкти господарської діяльності під час здійснення підприємницької діяльності на території України зобов'язуються дотримуватися вимог законодавства про захист економічної конкуренції України (ст. 20 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність»). При цьому ст. 2 Закону України «Про захист економічної конкуренції» встановлює, що зазначений нормативно-правовий акт застосовується до відносин, які впливають або можуть вплинути на економічну конкуренцію в Україні [3]. Відповідно до ст. 9 Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» АМК України наділений повноваженнями здійснювати державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності, а саме здійснювати контроль за додержанням суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності законодавства про захист економічної конкуренції на території України [5].

Нині серед вчених-адміністративістів точаться дискусії щодо визначення сутності правової категорії «стадії адміністративного провадження» в науці адміністративного права. Даючи визначення вищезгаданому терміну, автори керуються різними критеріями, термінологічними підходами та теоретичними засадами.

Щоб прийняти рішення та надати дозвіл суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або кільком іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні, суб'єкту владних повноважень необхідно вчинити послідовно, змінюючи одну одну, юридичні дії (операції) під час розгляду та вирішення індивідуальної адміністративної справи. Тобто, як і будь-якому іншому виду адміністративного провадження, дозвільному провадженню з надання дозволу суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або іноземним суб'єктам господарської діяльності на узгоджені дії в Україні притаманні певні процесуальні стадії. З метою з'ясування змісту дозвільного провадження з надання дозволу на узгоджені дії в Україні вважаємо за доцільне в межах статті виділити та розглянути його стадії.

1 стадія – прийняття органом АМК України до провадження заяви про надання дозволу на узгоджені дії в Україні.

В юридичній літературі заява розглядається як форма офіційного звернення до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових осіб цих органів із метою ознайомлення їх із певним правом заявника чи групи осіб, а також з іншою інформацією або обставинами, які мають юридичне значення [6, с. 307].

На цій стадії розгляд відомостей, які містяться в заяві та їх оцінка по суті не здійснюється, а лише проводиться перевірка фахівцями АМК України вимог щодо порядку та форми подання заяви,

узгоджуються недоліки поданої інформації та брак документів, надаються доручення доповнити інформацію чи надати додаткові документи, з'ясовуються можливості зменшення обсягу інформації та кількості документів, на підставі яких орган АМК України має прийняти рішення щодо заявлених узгоджених дій [7, с. 284].

Закріплена на законодавчому рівні можливість погодження обсягу надання необхідної інформації та документів для прийняття державним уповноваженим відповідного рішення, на нашу думку, є не зовсім вдаюю. Оскільки прийняті рішення АМК України про надання дозволу на узгоджені дії в Україні на підставі скороченого пакету документів не відповідають об'єктивним умовам ведення зовнішньоекономічної діяльності на відповідному товарному ринку України, можуть призвести до обмеження економічної конкуренції та суттєво вплинути на український товарний ринок. Такі рішення АМК України здебільшого ґрунтуються на припущеннях, не є обґрунтованими, об'єктивними та неупередженими й прийняті без уваги чітких економічних обґрунтувань, інших важливих відомостей, що містяться в неподаних документах.

Зазначимо, що Т.О. Коломоєць та Т.Л. Філіпова у згаданій вище монографії питання винесення адміністративного акта щодо надання дозволу на підставі скороченого переліку документів і відомостей також розглядають у межах першої стадії процедури надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання – подання заяви про надання дозволу [1, с. 94].

Враховуючи вищезазначене, підсумуємо, що розглянута стадія – прийняття до провадження заяви про надання дозволу на узгоджені дії в Україні є початковою стадією та, як правило, є основою для здійснення органами АМК України подальших дій у межах цього провадження. Це пояснюється тим, що в межах зазначеної стадії відповідним органом АМК України приймається до провадження відповідна заява про надання дозволу на узгоджені дії, перевіряються подані матеріали (документи) вимогам закону, які в наступній стадії цього провадження і підлягають детальному розгляду.

2 стадія – розгляд органом АМК України заяви та адміністративної справи про надання дозволу на узгоджені дії в Україні.

Розгляд адміністративної справи – фактично центральна стадія адміністративного провадження, під час якої здійснюються заходи, спрямовані на вивчення всіх обставин справи [8, с. 269].

Зазначимо, що розгляд заяви та адміністративної справи про узгоджені дії в розумінні Європейської Комісії здійснюється компетентним органом АМК України в межах двох стадій – «Стадія 1» та «Стадія 2».

На так званій Стадії 1 розгляду заяви про узгоджені дії по суті компетентний орган АМК України вивчає та оцінює подану заявниками інформацію та додані до заяви документи. За результатами розгляду відповідної заяви по суті на Стадії 1 можуть бути прийняті два рішення:

– надати дозвіл на здійснення заявленої угоди (узгоджених дій), якщо АМК України не має жодних сумнівів, що в результаті здійснення запропонованої економічної операції не відбудеться погіршення стану конкуренції на відповідному ринку (суттєвого обмеження, усунення чи недопущення конкуренції на всьому ринку чи в значній його частині);

– надати дозвіл на відкриття справи про узгоджені дії, якщо виявлені конкретні ознаки негативного впливу на конкуренцію на відповідному ринку або є достатні підстави для поглибленого дослідження чи експертизи певної інформації про заявлену господарську операцію [7, с. 279].

Стадія 2 – це відкриття органами АМК України провадження у справі про узгоджені дії (зміст якої полягає у поглибленому вивченні та оцінці заявленої угоди з огляду на її ринковий вплив). Ця стадія (розгляду справи) може завершитись такими рішеннями органу АМК України: наданням дозволу на заявлену операцію; наданням дозволу на операцію за умови дотримання заявниками певних вимог чи виконання запропонованих їм зобов'язань; відмовою у наданні дозволу (фактично зобороною угоди) на узгоджені дії [7, с. 279-280].

З огляду на вищевикладене, вважаємо, що розгляд заяви та адміністративної справи про надання дозволу на узгоджені дії в Україні є однією та основною стадією вказаного дозвільного провадження, в процесі якої посадові особи АМК України здійснюють всебічне, повне, об'єктивне та поглиблене вивчення, дослідження всіх обставин. Тому Стадія 1 та Стадія 2 розгляду заяви про узгоджені дії, поглибленого вивчення та прийняття відповідного рішення в розумінні Європейської Комісії відповідає фактично одній основній стадії дозвільного провадження про надання дозволу на узгоджені дії в Україні, виокремленій автором. Прийняті в розумінні Європейської Комісії рішення на Стадії 1 і Стадії 2 оформлюються відповідним органом АМК України під час наступної стадії.

3 стадія – прийняття органом АМК України обґрунтованого індивідуального адміністративно-правового акта – рішення про надання дозволу (про відмову в наданні дозволу) на узгоджені дії в Україні.

Адміністративно-правовий акт у теорії адміністративного права розуміють як офіційний письмовий документ обов'язкового характеру, прийнятий уповноваженим суб'єктом публічної влади у

встановленому порядку, з метою забезпечення охоронного, відновлюючого, організуючого, регуляторного впливу на суспільні відносини [9, с. 122–123].

Зазвичай на стадії прийняття рішення приймається й оформлюється рішення уповноваженого органу (його посадової особи). Так, на цій стадії вказаного дозвільного провадження орган АМК України може надати дозвіл на узгоджені дії в Україні, а може відмовити в його наданні. Тому на досліджуваній стадії дозвільного провадження є характерним прийняття та оформлення відповідним органом АМК України таких індивідуальних адміністративно-правових актів: рішення про надання дозволу на узгоджені дії в Україні; рішення про надання дозволу на зміни в узгоджених діях в Україні; рішення про відмову в наданні дозволу на узгоджені дії (заборону узгоджених дій) в Україні; рішення про відмову в наданні дозволу на зміни в узгоджених діях (заборону на зміни в узгоджених діях) в Україні.

Як зазначає Д.Н. Бахрах, стадія прийняття рішення завершується його оформленням, що передбачає остаточне редагування, підписання адміністративного акта, привласнення акту порядкового номера [10, с. 314].

Розглянувши опубліковані на офіційному веб-сайті АМК України рішення, зазначимо, що АМК України надає дозволи на узгоджені дії як суб'єктам господарської діяльності України, так й іноземним суб'єктам господарської діяльності. Як вбачається з рішень, АМК України надає дозволи на вчинення різних за змістом узгоджених дій та на неоднакові строки. З рішень, дозволи якими були надані, виділимо такі:

1) рішення АМК України про надання дозволу компаніям «The Procter & Gamble Company» (м. Цинциннаті, штат Огайо, США) і «Merck KGaA» (м. Дармштадт, Німеччина) на узгоджені дії у вигляді виконання положень договору купівлі-продажу бізнесу Merck із виробництва безрецептурних препаратів щодо утримання від конкуренції, строком на 2 роки;

2) рішення АМК України про надання дозволу компаніям «Dealco Luxembourg XIII S.à r.l.» (м. Сеннінгерберг, Люксембург), «KIRKBI Invest A/S» (м. Біллунн, Данія), «KLISTER LLC» (м. Гренд-Репідс, штат Мічиган, Сполучені Штати Америки), «MV Waterfall AG» (м. Бад-Ольдесло, Німеччина) на узгоджені дії у вигляді виконання положення про неконкуренцію, передбаченого п. 4 розділу 11 Договору купівлі-продажу та передачі акцій від 26 квітня 2018 р., укладеного між компаніями «ICG EFV Luxembourg S.à r.l.» (м. Сеннінгерберг, Люксембург), «KIRKBI Invest A/S», «KLISTER LLC», «MV Waterfall AG», строком на три роки.

Враховуючи вищевикладене, вважаємо, що прийнятий органом АМК України адміністративно-правовий акт – рішення про надання дозволу на узгоджені дії в Україні або про відмову/заборону в його наданні в адміністративно-правовій науці є правовим актом індивідуальної дії, який являє собою одноособове (одностороннє), владне волевиявлення органів державної влади, а саме відповідного органу АМК України. Зазначені рішення видаються від імені АМК України та приймаються виключно в межах повноважень, у порядку та на підставах, визначених антимонопольним законодавством України.

4 стадія – офіційне оприлюднення (доведення до відома) органом АМК України інформації стосовно надання чи відмови в наданні дозволу на узгоджені дії в Україні.

Ця стадія дозвільного провадження полягає в оприлюдненні в мережі Інтернет рішень органів АМК України про надання дозволу суб'єктам господарювання на узгоджені дії на території України чи відмову в його наданні.

Відповідно до п. 8.18 глави 8 Положення про узгоджені дії рішення, прийняте за результатами розгляду заяв, справ про узгоджені дії, оприлюднюється на офіційному веб-сайті АМК України протягом 10 робочих днів із дня його прийняття [4]. Аналогічна норма міститься й в п. 6 ст. 31 Закону України «Про захист економічної конкуренції» [3].

З огляду на наявні класифікації стадій адміністративного провадження, зазначимо, що стадію оприлюднення інформації стосовно надання АМК України дозволу (відмови в наданні) на узгоджені дії в Україні можна вважати так званою факультативною стадією – «стадією адміністративного провадження, проходження якої не завжди є обов'язковим для досягнення загальних цілей і завдань провадження» [11, с. 393].

Вважаємо, що ця стадія є не однією з основних стадій дозвільного провадження щодо надання дозволу на узгоджені дії в Україні, а факультативною. Оскільки на попередній стадії, виокремленій автором, заявниками – суб'єктами господарської діяльності досягається кінцевий результат, а саме: приймається відповідне рішення АМК України, яке під час четвертої стадії підлягає лише оприлюдненню та доведенню до відома своїх виконавців – суб'єктів господарської діяльності. Розміщуючи на офіційному веб-сайті АМК України рішення, прийняте за результатами розгляду заяв та адміністративних справ іншим учасникам ринку надається можливість для ознайомлення.

Висновки. В Україні компетенцією надавати суб'єктам господарської діяльності (суб'єкту господарської діяльності України та іноземному суб'єкту господарської діяльності або іноземним суб'єктам господарської діяльності) дозволи на узгоджені дії наділені як центральні органи АМК України, так і його територіальні відділення. Адміністративне провадження з отримання зазначеними суб'єктами

господарської діяльності дозволу на узгоджені дії в Україні починається з прийняття до провадження заяви про надання дозволу на узгоджені дії та закінчується оприлюдненням інформації на офіційній інтернет-сторінці АМК України. Таке рішення про надання дозволу на узгоджені дії або про відмову в його наданні має індивідуальний (персоніфікований) характер, тобто адресований (звернений) до обмеженого (визначеного) кола заявників – суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності або кількох іноземних суб'єктів господарської діяльності, які, здійснюючи господарську діяльність, планують спільно вчиняти узгоджені дії на митній території України.

Серед розглянутих в межах цієї статті стадій дозвільного провадження основною стадією є стадія розгляду органом АМК України заяви та адміністративної справи про надання дозволу на вчинення узгоджених дій в Україні, під час якої державним уповноваженим АМК України чи головою територіального відділення АМК України детально вивчається та досліджується подана заявниками (суб'єктом господарської діяльності України та іноземним суб'єктом господарської діяльності або кількома іноземними суб'єктами господарської діяльності) інформація стосовно запланованих узгоджених дій в Україні. А вже проходження саме цієї стадії визначає зміст наступних – прийняття рішення та оприлюднення необхідної інформації. Тому саме другій стадії цього дозвільного провадження треба приділяти більше уваги як органами АМК України, так і суб'єктами господарської діяльності – заявниками.

Література:

1. Коломоєць Т.О., Філіпова Т.Л. Адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції в Україні: теоретичний, нормативний та праксеологічний аспекти: монографія / за ред. Т.О. Коломоєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2014. 224 с.
2. Філіпова Т.Л. Адміністративні процедури у сфері захисту економічної конкуренції за законодавством України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2014. 19 с.
3. Закон України «Про захист економічної конкуренції» № 2210-III від 11.01.2001 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
4. Положення про порядок подання заяв до органів Антимонопольного комітету України про надання дозволу на узгоджені дії суб'єктів господарювання: Розпорядження Антимонопольного комітету України № 26-р від 12.02.2002 року. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0238-02>.
5. Про зовнішньоекономічну діяльність: Закон України № 959-XII від 16.04.1991 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
6. Великий енциклопедичний юридичний словник / за ред. акад. НАН України Ю.С. Шемшученка. 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012. 1020 с.
7. Закон України «Про захист економічної конкуренції: Коментар на основі порівняльного аналізу з правилами конкуренції ЄС». Європейська Комісія: «Видавництво «Альфа-Прайм», 2006. 441 с.
8. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навчальний посібник. Вид. 3-тє, перероб. та доп. Київ: Атіка, 2011. 624 с.
9. Гуржій Т.О. Адміністративне право України: навч. посіб. Київ: КНТ, Харків: Бурун і К, 2011. 680 с.
10. Бахрах Д.Н. Административное право России. Учебник для вузов. Москва: Издательство НОРМА (Издательская группа НОРМА – ИНФРА М), 2000. 640 с.
11. Курс адміністративного права України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко, І.Д. Пастух, В.Д. Сущенко [та ін.] / за ред. В.В. Коваленка. Київ: Юрінком Інтер, 2012. 808 с.